

omförmälde måtto uttalade underdåniga önskan kunde vinna Hans Kejslerliga Majestäts Nådiga afseende och Senaten tillåtas att, efter inhemtande af nödiga upplysningar, vidtaga åtgärd om uppgörande af förslag till proposition rörande de nu ifrågavarande med bouppteckning efter afliden person förenade afgiftens afskaffande för framtiden samt anskaffande af vederlag på annan väg för den inkomst som derigenom komme att dels kronan, dels kommunerne, dels städernes tjenstemän frångå; och skulle berörde förslag derefter till Hans Kejslerliga Majestäts Nådiga granskning insändas och sedermera, i händelse det vunne Hans Kejslerliga Majestäts Nådiga godkännande, ständerne vid nästa landtdag till antagande föreläggas. —

355 YTTRANDE VID PLENUM 14.XI 1864

RA, Senatens arkiv

... derå Senatorn Snellman, som sagde dag, vid skedd föredragning af ärendet angående Hans Kejslerliga Majestäts nådiga befallning till Senaten att inkomma med underdånigt yttrande öfver Ständernes vid sishållna landtdag aflättna svar i nådiga propositionen i anledning af uppgjordt förslag till ny kyrkolag för de evangelisk-lutherska församlingarne i landet, förbehållit sig betänketid innan han yttrade sig öfver Ständernes tillika gjorda hemställan om utvidgad religionsfrihet samt om utarbetande af förslag till fullständig dissenterlag, återställde de honom meddelade handlingarne i ärendet samt yttrade, — att emedan allmänna opinionen i landet kunde anses nog upplyst och tolerant att medgifva alla kristna trosbekännare lika medborgerliga och politiska rättigheter med lutherska kyrkans medlemmar, så ville Senatorn underdånigst hemställa, att Hans Kejslerliga Majestät måtte låta proposition i denna syftning ingå bland de förslag till grundlagsändringar, som enligt Hans Majestäts yttrade nödiga vilja skola vid nästa landtdag Ständerna föreläggas.

En såbeskaffad grundlagsändring förutsatte visserligen äfven en lag, som reglerar dissenterande kyrkans och församlingars ställning i landet samt bestämmer sättet för deras bildande och upprätthållande.

Medgifvas måste dock, att en så utförlig dissenterlag i vårt land ännu vore endast af teoretiska grundsatser föranledd, men icke af gifna förhållanden påkallas, emedan fremmande trosbekännare i landet vore fåtalige, samt der de funnits i tillräckligt antal för att bilda egna församlingar, sådant i öfverensstämmelse med gällande författningar varit dem medgifvet. Också kunde en verklig frihet att bilda nya kyrkosamfund icke genomföras sålänge i lutherska kyrkan församlingarne icke egde fullkomlig frihet i dispositionen öfver kyrkans egendom, i tillsättandet af lärare med mera. Under nu bestående förhållanden i detta hänseende kunde nemligen en större eller mindre del af en församling icke genom att utträda ur lutherska kyrkans gemenskap frigöra sig från skyldigheten att underhålla kyrka, aflöna prest och så vidare, än mindre göra anspråk på andel i den kyrkliga egendomen.

Då likväl till de väsentligaste bestämningarne i kyrkolagsförslaget hörde friheten att från lutherska kyrkan öfvergå till annan kyrka, så blefve ett lagligt ordnande af nyssnämnda förhållanden nödvändigt, och ville Senatorn därför underdånigst hemställa, att Hans Majestät måtte tillåta Senaten utse en komité för utarbetande af lagförslag i

detta syfte, att Ständerne vid nästa landtdag föreläggas; hvaremot utförandet af en allmän dissenterlag torde kunna tills vidare uppskjutas,

Ett sådant uppskof betingades äfven deraf, att medlemmarne af de religionssamfund, hvilkas kyrkliga angelägenheter komme att genom en dissenterlag ordnas, billigtvis borde ega rättighet att i denna lagstiftning deltaga, och att alltså medgifvandet för dem af lika politiska berättiganden med lutherska kyrkans medlemmar borde föregå, medan sålänge endast lutheraner äro till landtdagsmän valbare, den kyrkliga lagstiftningen borde inskränkas till lutherska kyrkans angelägenheter; och komme i följd häraf äfven Ständernes framställning, rörande frihet för grekiska trosbekännare att till annan kyrka öfvergå, att tills vidare förfalla.

10

356 *A. ARMFELT – J. V. SNELLMAN 16.XI 1864*
HUB, JVS handskriftssamling

S:t Petersburg d. 4./16. November 1864.

20

Högädle Herr Senator.

Herr Senatorns särskilda skrivelser har jag haft äran emottaga och får på det förbindligaste tacka för de deruti lemnade meddelanden. Hvad den finska språkfrågan beträffar har jag uti min sednaste skrivelse lemnat Herr Senatorn del om den åsigt Komitén för finska ärender yttrat i saken. Hvad åter den finansiella frågan angår, så tror jag mig kunna med säkerhet antaga att, när ärendet ifrån Senaten hit inkommer, Hans Kejsrerliga Majestät, i anseende till nämnde frågas synnerliga vigt, kommer att i och för densamma i Nåder kalla Herr Senatorn till S:t Petersburg.

30

J'ai vu l'Empereur hier, et à la suite de ce que Sa Majesté m'a dit, en passant, je crois d'autant moins me tromper dans mes conjectures qu'il m'a paru que l'Empereur désirait revoir tout plein de notions que nous, ici, nous ne sommes nullement à même de lui fournir sans Votre participation directe.

Med fullkomligaste högaktning har jag äran förblifva

Högädle Herr Senatorns
Ödmjukaste tjenare.
Alex. Armfelt

40

357 *J. V. SNELLMAN – A. ARMFELT 17.XI 1864*
RA, A. Armfelts brevsamling

Högvälborne Herr Grefve

50

För Högvälborne Herr Grefvens godhetsfulla meddelande af den 8:e får jag äran aflägga min vördnadsfullaste, varmaste tacksägelse.

Jag vågar knappt hoppas, att mina ringa ord skola något verka; men jag är dock lycklig öfver att genom Herr Grefvens ädelmod hafva vunnit tillfälle till ett yttersta försök,